

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ การจัดสวัสดิการของภาครัฐแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐในประเทศไทย ศึกษาถึงความต้องการของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครในการได้รับบริการด้านต่างๆ จากภาครัฐ ศึกษาถึงปัญหาในด้านต่างๆของผู้สูงอายุ ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ สังคมและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ รวมทั้งศึกษาถึงความคาดหวังของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครในการได้รับบริการจากภาครัฐ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครไม่น้อยกว่า 1 ปี ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยจะสุ่มตัวอย่างเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งสิ้น 50 เขต โดยจะสุ่มเลือกมาเพียง 10 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตปทุมวัน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพญาไท เขตห้วยขวาง เขตบางพลัด เขตจตุจักร เขตดอนเมือง เขตลาดพร้าว เขตสายไหม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (ACCIDENTAL SAMPLING) โดยการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตดังกล่าวตอบแบบสอบถาม จนกระทั่งได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ คือ 200 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 10 ราย

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้แบบสอบถามทั้งชนิดปลายเปิดและปลายปิดเป็นเครื่องมือแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ส่วนที่ 2 ได้แก่ แบบสอบถามที่เกี่ยวกับภูมิหลังครอบครัวของผู้สูงอายุ ส่วนที่ 3 ได้แก่ แบบสอบถามที่เกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ ส่วนที่ 4 ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครในเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมของภาครัฐ ส่วนที่ 5 ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของภาครัฐ ซึ่งมีข้อคำถามรวม 48 ข้อ ได้นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิงที่

อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครไม่น้อยกว่า 1 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ก่อนนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ .8894

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences - SPSS for Windows) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อดูข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบหาค่าไคสแควร์ (Chi - Square Test) และการหาค่า Pearson Correlation ซึ่งเป็นการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการพิสูจน์ทดสอบสมมติฐาน

จากการวิจัยเรื่อง การจัดสวัสดิการของภาครัฐแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ทั้งหมด 8 ข้อ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้สมมติฐานที่ได้รับการยอมรับมี 1 ข้อ และสมมติฐานที่ได้รับการปฏิเสธมี 7 ข้อ ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 เพศของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการของภาครัฐ

ผลการทดสอบ ไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2 อายุของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการของภาครัฐ

ผลการทดสอบ ไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 3 รายได้ของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการของภาครัฐ

ผลการทดสอบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 4 ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการของภาครัฐ

ผลการทดสอบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 5 จำนวนบุตรของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการของภาครัฐ

ผลการทดสอบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 6 ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการของภาครัฐ

ผลการทดสอบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 7 สถานภาพสมรสของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการของภาครัฐ

ผลการทดสอบ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 8 การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการของภาครัฐ

ผลการทดสอบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สรุปผลการทดสอบพบว่า สมมติฐานมีทั้งหมด 8 ข้อ เป็นไปตามสมมติฐานเพียง 1 ข้อ ได้แก่ เรื่องสถานภาพสมรสที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการจากภาครัฐ ส่วนสมมติฐานอีก 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา จำนวนบุตร สุขภาพร่างกาย การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการได้รับบริการจากภาครัฐ

สรุปผลการศึกษา

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 เพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 48 และเป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 52

- 1.2 อายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 60 – 65 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.5 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่มีอายุ 81 – 85 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 86 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7
- 1.3 สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่และคู่สมรสอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 44 และสถานภาพหย่า หรือ แยกกันอยู่พบน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 4.5
- 1.4 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 26.5 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอกพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.5
- 1.5 จำนวนบุตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร 3 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตร 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5
- 1.6 ที่มาของรายได้ในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่มีที่มาของรายได้ในปัจจุบันจากเงินบำเหน็จบำนาญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมา มีที่มาของรายได้ในปัจจุบันจากการทำงานด้วยตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 27.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุด มีที่มาของรายได้ในปัจจุบันจากแหล่งอื่นๆคิดเป็นร้อยละ 2 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีที่มาของรายได้ในปัจจุบันจากบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 24 มีที่มาของรายได้จากค่าเช่า, ดอกเบี้ย คิดเป็นร้อยละ 10 มีที่มาของรายได้จากญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 4
- 1.7 รายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีรายได้ที่แน่นอนในแต่ละเดือน พบว่ามีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19 และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 25,001 - 30,000 บาท / เดือน พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7
- 1.8 ความเพียงพอของรายได้ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีรายได้ / เดือน เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 75.5 และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ / เดือนไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 24.5
- 1.9 บุคคลที่กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่ด้วย พบว่า กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่กับคู่สมรสมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 31.5 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่แหล่งอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3
- 1.10 ความถี่ของการที่บุตรหลานมาเยี่ยม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความสะดวกจากบุตรหลานในระดับปานกลางมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.5 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับความอบอุ่นเลย คิดเป็นร้อยละ 2.5
- 1.11 ความถี่ของการที่บุตรหลานมาเยี่ยม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่บุตรหลานมาเยี่ยมไม่แน่นอนแล้วแต่โอกาสมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 และอื่นๆ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17
- 1.12 ปัญหาสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาสุขภาพส่วนมากเกินครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 77 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีปัญหาสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 23

1.13 โรคประจำตัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรคหัวใจมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรคกระดูก ไขข้ออักเสบ และปวดเมื่อย คิดเป็นร้อยละ 16 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรคนอนไม่หลับพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4

1.14 การปฏิบัติตัวเมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างที่ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลเอกชน คิดเป็นร้อยละ 16 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ปล่อยให้หายเองและอื่นๆ มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1

สรุปผลการวิจัยข้อมูลทางมานุษยวิทยา

ในส่วนของข้อมูลทางมานุษยวิทยา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยเป็นด้านๆ เกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุในการได้รับบริการจากภาครัฐได้ว่า

ด้านครอบครัว ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ต้องการได้รับความอบอุ่นจากลูกหลาน ต้องการให้ลูกหลานได้เห็นความสำคัญของตน ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในครอบครัว ซึ่งการที่ผู้สูงอายุได้รับความอบอุ่นจากลูกหลานหรือไม่ ปัจจัยของการติดต่อสัมพันธ์กับบุตรหลานส่งผลต่อสภาวะจิตใจของผู้สูงอายุอย่างเห็นได้ชัด

ความต้องการและความคาดหวังจากภาครัฐ ผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐปลูกฝังเยาวชนรุ่นหลังๆ ให้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ให้รู้จักเคารพยกย่องผู้สูงอายุโดยจัดทำสื่อต่างๆ ผ่านทางโทรทัศน์ วิทยุ

ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคระบบทางเดินอาหาร โรคนอนไม่หลับ เป็นต้น ปัญหาในเรื่องของด้านสุขภาพส่งผลให้ผู้สูงอายุโดยส่วนมากต้องการและคาดหวังจากภาครัฐในเรื่องของการช่วยเหลือในด้านสุขภาพ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ความต้องการและความคาดหวังจากภาครัฐในด้านสุขภาพทางกาย

- ค่ารักษาพยาบาลฟรีแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้
- ต้องการให้มีคลินิกผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐทุกแห่ง
- ต้องการให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เข้าไปตรวจรักษาแก่ผู้สูงอายุถึงบ้านอย่างทั่วถึง

- ค่ายาควรเบิกได้ทั้งหมดสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย และผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้
ความต้องการและความคาดหวังจากภาครัฐในด้านสุขภาพทางจิตใจ
- ต้องการให้ภาครัฐมีการจัดสถานที่พักตากอากาศให้กับกลุ่มผู้สูงอายุโดยเฉพาะ เสีย
ค่าใช้จ่ายน้อย
- ต้องการให้มีการจัดการท่องเที่ยวพาผู้สูงอายุไปจังหวัดต่างๆ
- ต้องการให้มีสถานที่เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุที่จะมาพบปะแลกเปลี่ยนพูดคุย

ด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน ผู้สูงอายุส่วนมากจะมีรายได้ลดลงเพราะ
เนื่องจากสูญเสียงานประจำที่ตนเองเคยทำ เช่น ช่างราชการบำนาญ หรือผู้สูงอายุที่มีสภาพร่างกาย
ไม่อำนวยทำให้ไม่สามารถทำงานไหวรายได้ลดน้อยลงหรือขาดรายได้ ผู้สูงอายุต้องการและ
คาดหวังจากรัฐในด้านของความมั่นคงของรายได้และการทำงาน ได้แก่

- ต้องการให้ภาครัฐมีเจ้าหน้าที่มาอบรมผู้สูงอายุให้มีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรม
เสริมรายได้

ปัญหาที่พบในการทำวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเรื่องนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุโดยส่วนมากสายตาคะไม่ดีทำให้
ผู้วิจัยต้องนั่งอ่านและอธิบายข้อคำถามของแบบสอบถามในแต่ละข้อ ใช้เวลาค่อนข้างนานมาก
ในการทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามในแต่ละชุด
2. ผู้สูงอายุบางรายที่มีพื้นฐานการศึกษาน้อยจะไม่ให้ความร่วมมือกับผู้วิจัย
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ในเรื่องรายได้ของผู้สูงอายุอาจจะได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับสภาพที่
เป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามอาจจะสร้างภาพความเป็นอยู่ให้มี
สภาพที่ดีกว่าเป็นอยู่จริง
4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีน้อย การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจากประชากรผู้สูง
อายุเพียง 10 เขตอาจจะไม่สามารถใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุทั้งกรุงเทพมหานคร
ได้

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1. ควรทำการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค เพื่อที่จะได้เปรียบเทียบผลการวิจัยว่ามีความต้องการในเรื่องของการได้รับบริการจากภาครัฐเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
2. ควรทำการศึกษาขยายวงกว้างออกไปถึงภาคเอกชนว่าผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับบริการจากภาคเอกชนอย่างไร
3. ควรที่จะมีผู้วิจัยคนอื่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทำการศึกษาต่อในเรื่องความต้องการของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการของภาครัฐเพื่อให้เห็นผลเป็นรูปธรรมมากขึ้นและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการของภาครัฐแก่ผู้สูงอายุในอนาคต เพื่อที่จะได้ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ตรงจุด
4. ควรมีการศึกษาถึงความต้องการของผู้สูงอายุโดยดูถึงความแตกต่างในด้านระดับชนชั้น สถานภาพทางสังคม การศึกษา และรายได้ เพื่อที่จะได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของผู้สูงอายุควรที่จะศึกษาถึงความต้องการของผู้สูงอายุอย่างจริงจังเพื่อที่จะได้ตอบสนองความต้องการการของผู้สูงอายุได้อย่างตรงจุด
2. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีการบรรจุหลักสูตรการศึกษาให้เด็กเยาวชนรุ่นหลังโดยปลูกฝังเริ่มตั้งแต่เด็กวัยอนุบาลเป็นต้นมาให้มีความเคารพและเห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุมากกว่าที่ผ่านมา
3. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ผู้สูงอายุได้มาแสดงความสามารถต่อสาธารณชนเป็นประจำ เพื่อที่ว่าผู้สูงอายุจะได้รู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองยังมีคุณค่าต่อสังคมอยู่
4. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะเน้นการกระจายความช่วยเหลือในเรื่องการจัดสวัสดิการให้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้และไม่มีลูกหลานดูแลให้ทั่วถึง